

ROZKAZNÍ ŘÍZENÍ

A. ROZKAZNÍ ŘÍZENÍ A JEHO DRUHY

Cílem rozkazního řízení je poskytnout vhodnou proceduru pro rychlé vyřízení nesporných nároků. Rozkazní řízení je třeba koncipovat tak, aby při naplnění předpokladu nesporného průběhu nezatěžovalo soud zjišťováním skutkového stavu, aby však umožňovalo žalovanému zpochybněním uplatněného nároku dosáhnout snadné přeměny v prosté nalézací řízení.

OSŘ konstituuje a plnohodnotně upravuje dvě rozkazní řízení – prosté rozkazní řízení a směnečné (šekové) rozkazní řízení. Vedle těchto úplných úprav OSŘ vytváří varietu prostého rozkazního řízení v podobě rozkazního řízení, v jehož rámci soud vydá elektronický platební rozkaz nejedná se však o zvláštní samostatný druh řízení. OSŘ dále přiznává relevanci evropskému rozkaznímu řízení a upravuje několik málo aspektů tohoto druhu řízení.

Prosté rozkazní řízení a směnečné (šekové) rozkazní řízení jsou poměrně odlišné druhy zjednodušeného řízení, u nichž se v mnoha případech projevují spíše odlišnosti než společné rysy. Obě tato řízení jsou však přece jen řízeními rozkazními, takže i společné znaky lze u nich nalézt.

Rozkazní řízení, jehož výstupem je elektronický platební rozkaz nemá odlišný průběh řízení, specifika spočívají jen v jiném rozhodnutí a v odlišných předpokladech jeho vydání. S ohledem na téměř marginální podobu odchylek v průběhu řízení nelze hovořit o samostatném druhu řízení.

Evropské rozkazní řízení je upraveno evropským právem. OSŘ tento druh rozkazního pouze autorizuje a věcně se zabývá jen několika málo detaily.

B. PROSTÉ ROZKAZNÍ ŘÍZENÍ

Rozkazní má řízení podobu zjednodušeného specifického procesu, v jehož rámci soud vychází z předpokladu, že uplatněný nárok je důvodný. Soud v rozkazním řízení rozhoduje na základě jednostranně získaných informací – na základě tvrzení prezentovaných žalobcem. V rozkazním řízení je potlačena kontradiktornost řízení, neboť meritorní rozhodnutí soud vydá, aniž by žalovanému poskytl možnost se k uplatněnému nároku vyjádřit. Aby si rozkazní řízení zachovalo status spravedlivého procesu, musí žalovanému umožnit poměrně snadné zpochybnění uplatněného nároku a následnou přeměnu rozkazního řízení v prosté nalézací řízení. Tyto předpoklady naše prosté rozkazní řízení naplňuje.

I. PRÁVNÍ ÚPRAVA ROZKAZNÍHO ŘÍZENÍ

a) PRŮBĚH ROZKAZNÍHO ŘÍZENÍ

Prosté rozkazní řízení je upraveno v ustanoveních §§ 172 až 174 OSŘ. Je-li v nalézacím řízení uplatněn peněžitý nárok a vyplývá-li uplatněný nárok z tvrzení obsažených v žalobě, rozhodne soud platebním rozkazem.

Soud vydá platební rozkaz, jestliže:

- a) je žalobou uplatněn nárok na zaplacení peněžité částky,
- b) uplatněný nárok vyplývá ze skutečností tvrzených žalobcem,
- c) není naplněna některá ze skutečností, které vydání platebního rozkazu zapovídají.

Platebním rozkazem lze rozhodnout jen v řízení zahájeném na základě žaloby, jíž žalobce uplatňuje nárok na zaplacení peněžitého plnění. Z rozkazního řízení je vyloučeno rozhodování o osobním stavu a nahrazení projevu vůle žalovaného. Na platformě rozkazního řízení nelze rozhodnout ani o určovací žalobě. V rámci rozkazního řízení není možné žalobci vyhovět jen zčásti.

Soud vydá platební rozkaz jen v případě souladu vylíčení rozhodného skutkového děje s petitum. Uplatněný nárok totiž musí vyplývat ze skutečností uvedených žalobcem v rámci popisu rozhodujících skutečností. Tvrzení substancující žalobu musí mít takový obsah, aby odpovídala znakům skutkové podstaty právní normy, ze které žalobce uplatněný nárok dovozuje.

Je-li nárok uplatněn vůči více žalovaným, musí se žalobce ve svých skutkových tvrzeních vypořádat s určením, zda jsou žalovaní zavázáni solidárně, subsidiárně či podílově; v případě podílově uspořádané pasivní legitimace žalovaných musí být z tvrzení zřejmé, jaké jsou podíly jednotlivých žalovaných.

Rozhodnutí platebním rozkazem nepřipadá v úvahu, jestliže:

- není znám pobyt žalovaného,
- má být žalovanému doručen do ciziny.

Jednoduchost a rychlost prostého rozkazního řízení je založena na faktu, že se v rozkazním řízení nedokazuje ani neosvědčuje pravdivost skutkových tvrzení, která žalobce soudu předkládá na podporu uplatněného nároku. Soud tedy nemá možnost, a tudíž nemůže zkoumat pravdivost těchto tvrzení. Soud pouze prověřuje fakt, zda je dán soulad mezi uplatněným nárokem a skutkovými tvrzeními žalobce, tedy fakt, zda si žalobce uplatněný nárok nepopírá svými vlastními tvrzeními, a dále pak okolnost, zda existuje právní norma, z níž žalobce uplatněný nárok vyvozuje, a zda skutkové okolnosti, jak jsou žalobcem popsány, žalobcem uplatněný nárok zakládají.

Mezi předpoklady podmiňující vydání platebního rozkazu nepaří výslovný návrh žalovaného na vyřízení věci v rozkazním řízení. Soud má tak možnost rozhodnout v rozkazním řízení i v případě, že žalobce takový procesní postup nenavrhne.

Považujeme za sporné, zda je forma rozhodnutí svěřena uvážení soudu i v případě, kdy žalovaný navrhne, aby soud rozhodl platebním rozkazem a vydání platebního rozkazu nebrání nesplnění pozitivních předpokladů a nenaplnění negativních předpokladů, jak je vymezuje OSŘ. Díkce zákona nasvědčuje volnému uvážení soudu. Musíme navíc konstatovat, že výklad ustanovení § 172 OSŘ, podle něž soud nemusí respektovat výslovný návrh žalobce na rozhodnutí ve formě platebního rozkazu ani v případě, že jsou naplněny všechny předpoklady pro vyřízení věci v rozkazním řízení, v doktríně převládá. Máme za to, že uvedený výklad § 172 OSŘ není správný. Předmětné ustanovení je třeba vykládat v kontextu ústavního práva, konkrétně s ohledem na čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud dovedl, že veřejná moc musí respektovat autonomní projevy osobnosti účastníka právních vztahů, a to včetně projevů volních, které mají odraz v jeho konkrétním jednání, pokud takové jednání není zákonem výslovně zakázáno (náleží I. ÚS 546/03). Sporné řízení je ovládáno dispoziční zásadou. Soud tudíž nemůže dispoziční úkony účastníků řízení, kteří jimi

promítají autonomii své vůle do průběhu řízení, posuzovat na bázi libovůle. Přestože tedy § 172 OSŘ uvádí, že soud „může“ vydat platební rozkaz, je nezbytné, aby soud nerespektování návrhu žalobce na způsob vyřízení věci (na vyřízení v rozkazním řízení) založil na řádném důvodu. Za takový důvod lze považovat pouze nesplnění předpokladů pro rozhodnutí platebním rozkazem. Zastáváme tudíž názor, že je soud povinen vydat platební rozkaz, pokud jsou plněny předpoklady pro vydání platebního rozkazu a pokud žalobce vyřízení věci v rozkazním řízení navrhl.

Ze stejných důvodů zastáváme i názor, že soud nemůže rozhodnout platebním rozkazem, pokud žalovaný výslovně uvede, že nesouhlasí s vyřízením věci v rozkazním řízení.

Není-li nárok žalobce, na jehož základě soud vydá platební rozkaz, zpochybněn podáním odporu, nabývá platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku. Tím je naplněn účel existence rozkazního řízení - rychlé získání exekučního titulu žalobcem na základě uplatnění nesporného nároku. Možnost rychlého soudního „projednání“ uplatněného nároku bez potřeby zjišťování skutkového stavu je upravena způsobem, který garantuje požadavek na alespoň průměrnou ochranu žalovaného před zneužitím rozkazního řízení. Ochrana žalovaného před zneužitím rozkazního řízení k získání exekučního titulu, jenž není podložen existujícím nárokem, je dána poměrně snadnou zpochybnitelností platebního rozkazu prostým neodůvodněným odporem.

Zpochybní-li žalobce uplatněný nárok podáním odporu, mění se podoba řízení, v němž je nárok vyřizován. Podá-li žalovaný odpor proti platebnímu rozkazu, platební rozkaz se samotným podáním odporu ruší a řízení se transformuje v prosté nalézací řízení. V důsledku zpochybnění uplatněného nároku odporem se v řízení prosadí kontradiktorní postavení účastníků a projednání věci nabývá podobu běžného řízení, v němž mají skutková tvrzení žalobce a žalovaného stejnou váhu a v němž se rozhoduje na základě zjištěného skutkového stavu.

V rozkazním řízení se nedokazuje, ani neosvědčuje skutkový stav. Soud v rozkazním řízení rozhoduje nikoli na základě zjištěného skutkového stavu, ale na základě skutkových tvrzení žalobce. Soud v rozkazním řízení rozhoduje bez slyšení žalovaného. Povaha rozkazního řízení žalovanému neumožňuje, aby se žalovaný zúčastnil projednání věci a aby se k věci vyjádřil. Navzdory výše uvedenému nelze rozkazní řízení považovat za řízení popírající právo žalovaného na spravedlivé projednání věci. Využije-li žalovaný svého práva podat odpor, ruší se dosavadní výsledek řízení a žalovaný může při projednání věci v prostém nalézacím řízení realizovat všechna obvyklá procesní práva a využít všechny prostředky sloužící k řádnému zjištění skutkového stavu.

b) PLATEBNÍ ROZKAZ

Platební rozkaz je rozhodnutím ve věci samé, kterým soud žalovanému ukládá povinnost zaplatit peněžitou částku; součástí výroku je výslovné konstatování, že žalovaný namísto úhrady může podat odpor.

Soud žalovanému v platebním rozkazu uloží povinnost zaplatit peněžitou částku, jež odpovídá uplatněnému nároku, a náklady řízení - to vše ve lhůtě patnácti dnů od doručení platebního rozkazu, nebo v téže lhůtě podat odpor. Žalovaný, vůči němuž bylo rozhodnuto platebním rozkazem, má k dispozici dvě možné procesním předpisem předvídané reakce na doručení platebního rozkazu - zaplatit nebo se bránit odporem. V úvahu připadá i třetí možný postup v podobě kombinace nepodání

odporu a nezaplacení uložené částky; v takovém případě žalovaný může očekávat nucený výkon rozhodnutí.

Platební rozkaz je rozhodnutím, jež je ze své podstaty určeno k vydání samosoudcem, není však vyloučeno ani rozkazní rozhodování senátní. Aktuálně však neexistuje žádný nárok, o němž by mohl v rozkazním řízení rozhodnout senát.

Obsahuje-li platební rozkaz zjevné chyby (písařské, početní či jiné), je možné je dodatečně odstranit. Soud v takovém případě postupuje podle ustanovení § 164 OSŘ. Týká-li se oprava výroku, uskuteční je soud opravným usnesením. Ovlivňuje-li provedená oprava práva a povinnosti účastníků (směřuje-li oprava k odstranění chyb v meritorní části výroku), běží od doručení opravného usnesení nová lhůta k podání odporu. Je-li opravou změněna nákladová část výroku, běží od doručení opravného usnesení nová lhůta k podání odvolání.

c) DORUČOVÁNÍ PLATEBNÍHO ROZKAZU

Doručování platebního rozkazu upravuje ustanovení § 173 OSŘ. Platební rozkaz je nezbytné doručit všem účastníkům do vlastních rukou. Ve vztahu k žalovanému je povinnost doručování platebního rozkazu do vlastních rukou zákonem zakotvena výslovně. Ve vztahu k žalobci je třeba nezbytnost doručení platebního rozkazu dovodit. Platební rozkaz je rozhodnutím meritorním, v případě nejasností je tudíž nezbytné postupovat v souladu s ustanovením § 158 odst. 2 OSŘ, podle nějž je i žalobci třeba doručovat platební rozkaz do vlastních rukou. Považujeme za nutné upozornit na fakt, že judikatura se k doručování platebního rozkazu staví jinak a doručení platebního rozkazu žalobci do vlastních rukou nevyžaduje.

Navzdory uvedenému se doručování platebního rozkazu žalobci a žalovanému neděje shodně. Zatímco žalobci lze doručit i cestou náhradního doručení, žalovanému musí být platební rozkaz doručen reálně, jelikož náhradní doručení platebního rozkazu žalovanému zákon zakazuje.

Nepodaří-li se platební rozkaz doručit byť jen jedinému žalovanému do vlastních rukou, soud platební rozkaz usnesením zruší.

d) ODPOR

Hodlá-li se žalovaný proti uplatněnému nároku bránit, má k dispozici nástroj v podobě odporu. Nejedná se o opravný prostředek, neboť jeho cílem není přezkum napadeného rozhodnutí, nýbrž anulace dosavadních výsledků rozkazního řízení a přesměrování způsobu vyřízení věci z rozkazního řízení do prostého řízení nalézacího.

Odpor nemusí být odůvodněný.

Odpor slouží k napadení výroku (části výroku), jímž se žalovanému ukládá povinnost zaplatit částku odpovídající uplatněnému nároku. K samostatnému napadení výroku (části výroku) ukládajícímu povinnost nahradit náklady řízení, slouží odvolání.

Lhůta k podání odporu činí 15 dní a počíná běžet dnem následující po doručení odporu.

Je-li platebním rozkazem rozhodnuto vůči několika žalovaným, není vyloučena možnost, že odpor podá jen některý z nich. Podá-li třeba i jeden z žalovaných odpor, platební rozkaz se okamžikem podání odporu ruší. Nemůže tedy nastat situace, kdy je vůči jednomu žalovanému platební rozkaz zrušen a vůči dalšímu žalovanému nabude účinky pravomocného rozsudku.

Podaný odpor nelze odvolat, ledaže by odvolání odporu bylo soudu doručeno nejpozději současně s odporem. K odvolání odporu doručenému soudu až po doručení odporu soud nepřihlíží a postupuje v souladu s podaným odporem, tedy s ohledem na fakt, že podáním odporu byl platební rozkaz zrušen, projedná věc v nalézacím řízení.

Odpor patří mezi procesní úkony, u nichž OSŘ přepokládá a upravuje možnost jejich odmítnutí. Soud podaný odpor odmítne, jestliže byl podán po lhůtě stanovené k jeho podání nebo osobou, která k jeho podání nebyla oprávněna.

e) PROJEDNÁNÍ VĚCI V NALÉZACÍM ŘÍZENÍ

Nerozhodne-li soud platebním rozkazem, projedná věc v běžném nalézacím řízení. Soud nevydává žádné rozhodnutí, jímž by avizoval projednání věci mimo platformu rozkazního řízení. O faktu, že uplatněný nárok bude projednán v běžném nalézacím řízení, soud účastníky řízení vyrozumí sdělením informace, že bylo nařízeno jednání (zpravidla předvoláním k jednání).

Stejně (tedy nařízením jednání a projednáním věci) soud postupuje v případě, že byl platební rozkaz zrušen podáním odporu.

f) ELEKTRONICKÝ PLATEBNÍ ROZKAZ

Elektronický platební rozkaz není samostatnou formou rozhodnutí; je jen varietou prostého platebního rozkazu. Od prostého platebního rozkazu se elektronický platební rozkaz odlišuje třemi specifiky:

- návrh na zahájení řízení musí být podán ve formě elektronické žaloby,
- žalobce musí výslovně navrhnout, aby soud rozhodl elektronickým platebním rozkazem, a
- žalobcem uplatněný nárok nepřesahuje částku 1.000.000,- Kč.

Za elektronickou žalobu nelze považovat jakoukoli žalobu doručenou elektronickými prostředky komunikace (e-mailem nebo datovou schránkou). Elektronická žaloba vzniká vyplněním elektronické formuláře vytvořeného za účelem zahájení řízení, jež má vyústit ve vydání elektronického platebního rozkazu. Elektronická žaloba musí být opatřena uznávaným elektronickým podpisem.

Elektronický platební rozkaz nelze vydat na základě volného uvážení soudu. Jedná se o rozhodnutí, jehož vydání musí předcházet výslovný návrh žalobce.

Možnost rozhodnout elektronickým platebním rozkazem je limitována rozsahem uplatněného nároku ve výši 1.000.000,- Kč. OSŘ neřeší, zda je třeba do uvedeného limitu započítat příslušenství. Máme za to, že započítání příslušenství do daného limitu by natolik komplikovalo posuzování přípustnosti rozhodování elektronickým platebním rozkazem, že je namíste příslušenství do uvedeného limitu nezapočítávat.

V ostatních směrech se právní režim elektronického platebního rozkazu neodchyluje od právního režimu prostého platebního rozkazu.

g) EVROPSKÝ PLATEBNÍ ROZKAZ

Pro úplnost uvádíme, že v rámci rozkazního řízení lze vydat i evropský platební rozkaz. Evropský platební rozkaz je samostatnou formou rozhodnutí. Evropský platební rozkaz je rozhodnutím vydávaným v rámci řízení, jež je upraveno právem Evropské unie (jedná se o nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1348/2006 ze dne 12.12.2006). OSŘ v první řadě zakotvuje tuto formu rozhodnutí (v podstatě oznamuje, že touto formou rozhodnutí může být v České republice rozhodováno), obsahuje dokonce i část věcně upravující evropské rozkazní řízení (byť ve velmi omezeném rozsahu). Ustanovení § 174b OSŘ upravuje příslušnost soudu, jenž má rozhodovat o přezkumu evropského platebního rozkazu, a doručování. Jedná se o právní regulaci marginálních otázek. Vzhledem k faktu, že se rekonstrukce civilního procesu nemůže dotknout podstatných otázek evropského rozkazního řízení, nemá smysl se tímto řízením a rozhodnutím při vytváření koncepce nového civilního předpisu zabývat.

II. ZJEDNODUŠENÁ ŘÍZENÍ V NĚMECKU

Německá právní úprava poskytuje věřiteli dvě základní platformy pro uplatnění nároku ve zjednodušeném řízení. Jedná se o

- listinné řízení (§§ 592 až 605a ZPO),
- upomínací řízení (§§ 688 až 703 ZPO).

Obě tato řízení nabízí odklon v podobě specifických řízení koncipovaných pro uplatnění práv z cenných papírů. Jedná se o směnečné řízení a o listinné, směnečné a šekové upomínací řízení.

V listinném řízení soud rozhoduje rozsudkem, v upomínacím řízení platebním rozkazem.

V obou podobách zjednodušeného řízení soud rozhoduje bez slyšení žalovaného jen na základě skutkových tvrzení žalobce.

V řízeních lze uplatnit pouze peněžitý nárok.

Obě řízení (listinné i upomínací) jsou koncipovány jako řízení dvoustupňová.

Jestliže žalovaný nárok uplatněný v listinném řízení popře, a to i jen zčásti (návrhem na zamítnutí žaloby), může soud buď návrh zamítnout, nebo nárok přiznat rozsudkem s výhradou. Rozsudek s výhradou je předběžně vykonatelný, listinné řízení se však transformuje do všeobecného sporného řízení a důvodnost nároku je dále projednána. Rozsudek může žalovaný zvrátit návrhem na doplnění rozhodnutí.

V upomínacím řízení se žalovaný proti uplatněnému nároku může bránit nejprve podáním rozporu (který je obdobou odporu jak ho známe z české právní úpravy) proti platebnímu rozkazu a následně podáním protestu proti usnesení o nařízení exekuce neboli vykonatelnému rozkazu.

Našemu rozkaznímu řízení odpovídá německé upomínací řízení, v dalším výkladu se tudíž soustředíme na poskytnutí informací o řízení upomínacím.

Vydání platebního rozkazu je podmíněno začleněním výslovného požadavku žalobce, aby soud rozhodl platebním rozkazem, do upomínací žaloby. Při splnění předpokladů pro vydání platebního rozkazu je soud povinen vyřídit věc v upomínacím řízení.

Povinnou součástí upomínací žaloby je výslovné prohlášení žalobce, že uplatněný nárok nezávisí na vykonání protislužby anebo že taková protislužba již byla vykonána.

Upomínací řízení nevyžaduje substanciaci žaloby. Žalobce uplatněný nárok v upomínací žalobě pouze označí. Soud v rámci upomínacího řízení nezkoumá důvodnost uplatnění nároku. Využili-li žalobce k podání upomínací žaloby elektronický formulář, použije k označení nároku vedle další specifikace jednu ze 46 standardizovaných možností uvedených v katalogu.

Podání rozporu proti platebnímu rozkazu má za následek projednání věci ve všeobecném soudním řízení.

Standardem je využívání formulářů: vedle formuláře k podání samotné upomínací žaloby existuje například formulář k podání rozporu, který soud k platebnímu rozkazu automaticky přikládá.

III. HODNOCENÍ ÚPRAVY PROSTÉHO ROZKAZNÍHO ŘÍZENÍ

Úpravu prostého rozkazního řízení nelze považovat za optimální. Nebudeme se vyjadřovat k technickým nedostatkům, které jsou dány neobratností právní úpravy. Ve svém hodnocení se zaměříme jen na otázky zásadní.

Máme za to, že v rozkazním řízení není dostatečně využit potenciál formulářů.

Prosté nalézací řízení má univerzální podobu. Reguluje uplatnění malých i velkých pohledávek shodně. Efektivní a funkční řešení však vyžaduje specifickou úpravu pro uplatnění drobných nároků a pro uplatnění nároků rozsáhlých.

Je otázkou, zda by mělo být rozkazní řízení prosto maximálního limitu, tedy zda je vhodné připustit rozhodování platebním rozkazem v případě uplatnění enormně vysokých nároků. Máme pochybnosti ohledně faktu, zda je namísto umožnit rozhodování v rozkazním řízení i o nárocích, které jsou způsobilé žalovaného existenčně ohrozit. Ochrana žalovaného před zneužitím rozkazního řízení má s ohledem na fakt, že platební rozkaz je vydáván jen na základě skutkových tvrzení žalobce, svoje limity.

S případnou diverzifikací rozkazních řízení uskutečněnou s cílem zjednodušit uplatnění bagatelních nároků a poskytnout žalovanému větší ochranu před zneužitím rozkazního řízení při uplatnění rozsáhlých nároků souvisí otázka požadavku na substanciaci žaloby a absence požadavku na skutkové odůvodnění odporu. Požadavek na vylíčení rozhodných skutkových okolností, který není navázán na zkoumání pravdivosti skutkových tvrzení žalobce, se může jevit jako nadbytečný. Jsme si ovšem vědomi faktu, že vylíčení rozhodných skutečností individualizuje uplatněný nárok. Za optimální nepovažujeme nerovné nastavení požadavků na žalobu a na odpor. Je pravdou, že požadavkem na jednoduché odůvodnění odporu se žalovanému komplikuje možnost nasměrovat projednání nároku do běžného nalézacího řízení. Nicméně cílem podání odporu by mělo být projednání věci a tedy vytvoření platformy pro věcné zpochybnění uplatněného nároku. Možnost anulování platebního rozkazu neodůvodněným odporem v řízení často působí jako překážka rychlého projednání nároku. Z tohoto pohledu se absence požadavku na alespoň jednoduché odůvodnění odporu může jevit jako ne zcela vhodná.

Je chybou, že stávající úprava nereflektuje případné samostatné procesní společenství žalovaných, v důsledku čehož nedoručení platebního rozkazu jen jednomu žalovanému nebo podání odporu jen jedním z žalovaných má za následek zrušení platebního rozkazu vůči všem žalovaným i v případě, že není nezbytné, aby řízení vůči všem žalovaným skončilo vzhledem k povaze uplatněného nároku stejně.

Naše rozkazní řízení je jednostupňové. Žalovaný má tedy možnost se proti platebnímu rozkazu bránit jen jednou. Jednostupňová podoba rozkazního řízení je jednodušší, nešetří však tolik práva žalovaného. Jednostupňová verze rozkazního řízení není jediná možná.

Za ne příliš šťastný považujeme model, v jehož rámci je platební rozkaz rušen automaticky nedoručením tohoto rozhodnutí nebo podáním odporu. Stávající řešení nepřispívá právní jistotě.

Příliš mnoho lichotivých slov nemáme pro hodnocení právní režim elektronického platebního rozkazu. Elektronický platební rozkaz se tváří jako samostatná forma rozhodnutí. Ve své podstatě však není elektronickým platebním rozkazem, ale platebním rozkazem vydaným na základě elektronické žaloby.

IV. NÁVRH ZÁKLADNÍCH PRAVIDEL NOVÉ ÚPRAVY PROSTÉHO ROZKAZNÍHO ŘÍZENÍ

Považujeme za vhodné začlenit do nové úpravy rozkazního řízení následující myšlenky:

1. Považujeme za vhodné zakotvit povinnost využít k některým procesním úkonům formuláře. Je otázkou, které všechny úkony by měly vznikat vyplněním formulářů. Zcela nepochybně by formulářovou podobu měl mít návrh na vydání platebního rozkazu a odpor. Povinnou

přílohou platebního rozkazu by přitom měl být formulář pro odpor. Dobře koncipované formuláře usnadňují posouzení a zpracování podání doručených účastníky na soud. Nabídka formuláře pro podání odporu by mnohým žalovaným otevřela cestu ke zpochybnění platebních rozkazů vydaných bez toho, že by byly podloženy existujícím splatným nárokem. Zefektivnění rozkazního řízení využitím formulářů stojí na kvalitních formulářích. Povinné využití formulářů v rozkazním řízení by tudíž nezbytně vyžadovalo existenci dobře připravených formulářů.

2. Považujeme za nezbytné vytvořit dva nebo tři druhy rozkazního řízení.

- Mělo by být koncipováno nové podstatně jednodušší rozkazní řízení pro uplatnění drobných nároků. V tomto jednodušším rozkazním řízení, jež by mohlo být označeno například jako řízení upomínací, by nebylo třeba ani substancovat žalobu, ani odůvodňovat odpor. Individualizaci uplatněného nároku by bylo vhodné řešit pouhým uvedením právního titulu vzniku nároku.
- Současně by mělo vzniknout listinné řízení pro uplatnění rozsáhlých nároků. V této listinné formě rozkazního řízení by žalovaný byl povinen nejen odůvodnit existenci uplatněného nároku jednak popisem skutkových okolností, jednak doložením listin. V listinném rozkazním řízení by se tvrzený skutkový stav osvědčoval listinami přiloženými žalobcem. I toto listinné řízení by si ponechalo hlavní rys rozkazního řízení – průběh řízení by se nekomplikoval a neprodužoval zohledněním postoje žalovaného. I v listinném řízení by mělo být povinné využití formulářů.
- Předkládáme k diskusi, zda se spokojit jen s dvěma výše popsanými typy prostého rozkazního řízení, nebo zda ponechat ještě rozkazní řízení pro uplatnění středně velkých nároků, jež by nebylo spojeno s osvědčováním skutkového děje. Přikláníme se k řešení založeném na dvou prostých rozkazních řízeních - na velmi jednoduchém formulářovém řízení využitelném pro uplatnění malých nároků a na listinném rozkazním řízení využitelném pro uplatnění středních a rozsáhlých nároků.

3. Platební rozkaz by neměl být rušen automaticky v důsledku nedoručení rozhodnutí nebo v důsledku podání odporu, ale usnesením soudu.

4. Předkládáme k diskusi, zda setrvat v jednostupňovém modelu rozkazního řízení či se vydat cestou dvou nástrojů sloužících žalovanému ke zpochybnění uplatněného nároku. Přikláníme se ke dvoustupňovému řešení. Druhá možnost zpochybnění nároku uplatněného v rozkazním řízení by však musela být situována mimo rozkazní řízení. Za nejvhodnější cestu k nastolení dvoustupňového modelu rozkazního řízení považujeme otevření možnosti zpochybnit pravomocný platební rozkaz v novém řízení zahájeném samostatnou žalobou podanou žalovaným. Zahájení řízení by se nedotýkalo právní moci a vykonatelnosti atakovaného platebního rozkazu. Tato druhá možnost zpochybnění nároku přiznaného platebním rozkazem by tudíž nepřekážela hlavnímu cíli rozkazního řízení, kterým je rychlé získání exekučního titulu na základě uplatnění nesporného nároku.

5. Je namístě více reflektovat projev vůle účastníka směřujícího k projednání věci v rozkazním řízení. Rozkazní řízení by mělo být nově koncipováno tak, že pokud žalobce navrhne, aby

soud rozhodl platebním rozkazem, a pokud budou splněny zákonné předpoklady pro vyřízení věci v rozkazním řízení, soud vydá platební rozkaz.

6. K diskusi předkládáme i možné trestání podávání zjevně nedůvodných návrhů na vydání platebního rozkazu. Považujeme za vhodné učinit podstatnou náležitostí návrhu na vydání platebního rozkazu výslovné prohlášení žalobce o existenci nároku. Pokud by se v případném následném nalézacím řízení, v němž by se rozkazní řízení přeměnilo v důsledku podání odporu, takové prohlášení ukázalo být zjevně nepravdivým (žalobce by v řízení neuspěl z důvodu, že je nárok zjevně smyšlený), byla by nepravdivost prohlášení sankcionována vznikem odpovědnosti žalobce za škodu. Popsaná odpovědnost za škodu by však nemohla být spojována s neúspěchem žalobce v případě, že by existence nároku byla sporná. Shrnutí – odpovědnost žalobce za škodu by zakládal jen zjevně nedůvodně podaný návrh na vydání platebního rozkazu; uplatnění sporného nároku v rozkazním řízení by mělo za následek „jen“ neúspěch žalobce v řízení .

C. SMĚNEČNÉ (ŠEKOVÉ) ROZKAZNÍ ŘÍZENÍ

Směnečné (šekové) rozkazní řízení je typickým listinným řízením. I v tomto specifickém rozkazním řízení soud vychází z předpokladu, že uplatněný nárok je důvodný. Soud v rozkazním řízení rozhoduje na základě jednostranně získaných informací, a to na základě tvrzení prezentovaných a doložených žalobcem. Ve směnečném (šekovém) rozkazním řízení se však soud nemůže spokojit pouze se žalobními tvrzeními žalobce. Žalobce je povinen uplatněný nárok doložit kvalifikovanými listinami (směnkou nebo šekem, případně dalšími listinami potřebnými k uplatnění práva). Směnečné (šekové)rozkazní je řízením kontradiktorním, přestože soud při prvním posuzování důvodnosti uplatněného nároku - před vydáním směnečného (šekového) platebního rozkazu vychází je z žaloby a přiložených listin, neboť v něm proti sobě stojí strany, jejichž zájmy v řízení jsou protichůdné a které se odpovídajícími procesními prostředky snaží dosáhnout úspěchu ve sporu. Kontradiktornost se však v první fázi řízení neprojevuje nijak zvlášť transparentně; její projevy v řízení se akcelerují až po zpochybnění uplatněného nároku žalovaným. Aby si rozkazní řízení zachovalo statut spravedlivého procesu, musí žalovanému umožnit poměrně snadné zpochybnění uplatněného nároku a následnou přeměnu rozkazního řízení v prosté nalézací řízení. Tyto předpoklady naše směnečné (šekové) rozkazní řízení prosté rozkazní řízení nenaplnuje. Zpochybnění uplatněného směnečného (šekového) nároku je možné a má za následek projednání věci v nalézacím kontradiktorním řízení, pro jehož výsledek je rozhodující zjištěný skutkový stav. Tato následné řízení však není prostým nalézacím řízením, ale hodně specifickým řízením námitkovým, v němž se nezkoumá důvodnost uplatněného nároku, ale důvodnost podaných námitek. Zpochybnění uplatněného nároku po vydání směnečného platebního rozkazu není zdaleka snadné.

I. PRÁVNÍ ÚPRAVA SMĚNEČNÉHO (ŠEKOVÉHO) ROZKAZNÍHO ŘÍZENÍ

a) PRŮBĚH ROZKAZNÍHO ŘÍZENÍ

Směnečné (šekové) rozkazní řízení je upraveno v ustanovení § 175 OSŘ. Je-li v nalézacím řízení uplatněn peněžitý nárok vyplývající ze směnky, vyplývá-li uplatněný nárok z tvrzení obsažených

v žalobě a předloží-li žalobce prvopis směnky (šeku), o jehož pravosti není důvod pochybovat, a případné další listiny potřebné k uplatnění práva, rozhodne soud směnečným (šekovým) platebním rozkazem.

Soud vydá směnečný (šekový) platební rozkaz, jestliže:

- a) je žalobou uplatněn nárok na zaplacení peněžité částky vyplývající ze směnky nebo šeku,
- b) žalobce předloží originál směnky nebo šeku,
- c) žalobce předloží další listiny potřebné k uplatnění práva (jsou-li takové k uplatnění nároku nezbytné)
- d) soud nemá důvod pochybovat o pravosti předložené směnky nebo předloženého šeku,
- e) uplatněný nárok vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem a z obsahu směnky (šeku),
- f) žalobce navrhne, aby soud rozhodl směnečným (šekovým) platebním rozkazem.

Nejsou-li naplněny všechny výše uvedené předpoklady, soud nařídí jednání a projedná uplatněný nárok v prostém nalézacím řízení.

Ustanovení § 175 OSŘ uvádí, že soud při splnění předpokladů (předloží-li žalobce prvopis směnky, o jehož pravosti není důvod pochybovat, a další případné listiny potřebné k uplatnění práva) vydá směnečný (šekový) platební rozkaz a že nařídí jednání, pokud nelze směnečný (šekový) platební rozkaz vydat. Tím je jasně zodpovězena otázka, zda soud při splnění zákonných předpokladů musí respektovat projevenou vůli žalobce, nebo zda může postupovat libovolně. Při splnění předpokladů a prezentovaném návrhu soud musí směnečný (šekový) platební rozkaz vydat.

Není-li nárok žalobce, na jehož základě soud vydá směnečný (šekový) platební rozkaz, zpochybněn podáním námitek, je naplněn účel směnečného (šekového) rozkazního řízení, kterým jest rychlé vyřízení uplatněného kvalifikovaného nároku při současném naplnění požadavku na ochranu žalovaného před zneužitím tohoto procesního nástroje; na tomto místě považujeme za nezbytné podotknout, že v rámci směnečného (šekového) rozkazního řízení se jedná o ochranu značně limitovanou.

Směnečné (šekové) rozkazní řízení se může sestávat z jedné až tří fází. První fáze je určena pro vydání a doručení směnečného (šekového) platebního rozkazu (jsou-li splněny zákonné předpoklady). Druhá fáze tohoto řízení poskytuje prostor pro podání námitek žalovaným a pro přezkoumání projednatelnosti a včasnosti podaných námitek; ve druhé fázi směnečného (šekového) rozkazního řízení soud odmítá pozdě podané a neprojednatelné námitky, jakož i námitky podané osobou neoprávněnou. Případná třetí fáze směnečného (šekového) rozkazního řízení slouží k projednání neodmítnutých námitek. Tato fáze řízení počíná nařízením námitkového jednání (jednání nařizovaného za účelem projednání námitek), realizuje se projednáním námitek, končí rozsudkem, jímž se směnečný platební rozkaz ponechává v platnosti nebo ruší, případně zčásti ruší a zčásti ponechává v platnosti), nebo usnesením o zastavení řízení.

V první fázi směnečného (šekového) rozkazního řízení se nedokazuje. Soud však důvodnost uplatněného nároku přece jen věcně posuzuje. V této fázi směnečného (šekového) rozkazního řízení soud zkoumá, zda jsou splněny předpoklady pro vyřízení nároku v rozkazním řízení. Soud posuzuje směnku a na základě tohoto zkoumání rozhodne o způsobu vyřízení uplatněného nároku. Po posouzení obsahu žaloby a přiložených listin soud buď vydá směnečný (šekový) platební rozkaz, nebo nařídí jednání.

Směnečné (šekové) rozkazní řízení poskytuje žalovanému možnost zpochybnit uplatněný nárok. Směnečný (šekový) platební rozkaz je vydán bez slyšení žalovaného, žalovaný tedy nemá možnost se k uplatněnému nároku v první fázi řízení vyjádřit; může však podat námitky, což je procesní úkon, jímž žalovaný vyjadřuje jasný postoj k uplatněnému nároku, a to sice ten, že nárok neuznává a má v úmyslu jej v následném řízení zpochybnit.

Směnečné (šekové) rozkazní řízení je řízením listinným (kvalifikovaným). Soud nerozhodne směnečným (šekovým) platebním rozkazem jen na základě skutkových tvrzení žalobce; uplatněný nárok musí být podložen originálem směnky (šeku) a případně i dalšími listinami. V tomto směru OSŘ klade na žalobce vyšší požadavky a žalovaného alespoň do jisté míry chrání před uplatněním vykonstruovaného nároku (tato ochrana není absolutní, neboť podpis žalovaného na směnce může být padělán). Naopak postavení žalovaného při koncipování obrany proti uplatněnému nároku je značně ztíženo striktní koncentrací řízení. Koncentrace řízení, jež je navozena vydáním směnečného (šekového) platebního rozkazu, do řízení vnáší kolizi s právem na spravedlivý proces, neboť ne vždy žalovanému umožňuje uplatnit řádně svoji obranu. Podrobnosti ke koncentraci směnečného (šekového) rozkazního řízení jsou uvedeny v samostatné kapitole věnované koncentraci řízení.

Podáním námitek se směnečný (šekový) platební rozkaz neruší. Podané námitky soud posoudí z hlediska jejich projednatelnosti, včasnosti a legitimity namítající osoby. Soud odmítne námitky podané po lhůtě, námitky podané osobou odlišnou od žalovaného a námitky neodůvodněné (včetně námitek odůvodněných nedostatečně).

Nevyužije-li žalovaný svého práva podat námitky nebo vezme-li podané námitky zpět (a soud na základě zpětvzetí zastaví námitkové řízení), nabývá směnečný (šekový) platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku. Stejně vyústění je třeba konstatovat v situaci, kdy soud námitky odmítne.

Neodmítne-li soud podané námitky, nařídí k jejich projednání námitkové jednání. Primární obsahovou náplní námitkového jednání je dokazování. Prokazují se jednak skutkové okolnosti, na nichž žalobce staví uplatnění nárok, jednak skutkové okolnosti, na nichž žalovaný (žalovaní) zakládá (zakládají) podané námitky. Výsledkem námitkového jednání je buď ponechání směnečného (šekového) platebního rozkazu v platnosti nebo jeho zrušení. V úvahu připadá částečný úspěch žalobce a žalovaného – v takovém případě je směnečný (šekový) platební rozkaz v části ponechán v platnosti, v části potom zrušen.

Směnečné (šekové) rozkazní řízení je jednostupňové. Žalovanému je tedy poskytnuta jen jedna možnost bránit se proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu. Tuto možnost představují námitky.

b) SMĚNEČNÝ (ŠEKOVÝ) PLATEBNÍ ROZKAZ

Směnečný (šekový) platební rozkaz je meritorním rozhodnutím, jímž soud žalovanému (žalovaným) uloží povinnost zaplatit peněžitou částku, jež odpovídá uplatněnému nároku, a náklady řízení, nebo v téže lhůtě podat námitky; to vše ve lhůtě patnácti dnů od doručení směnečného (šekového) platebního rozkazu. Žalovaný, vůči němuž bylo rozhodnuto směnečným (šekovým) platebním rozkazem, má tři možnosti, jak reagovat na doručení směnečného (šekový) platební rozkaz - zaplatit nebo se bránit námitkami, když tyto dvě cesty vyplývají ze samotné podstaty možnosti bránit

se podáním námitek. Dlužník má však i třetí možnost - nepodat námitky a nezaplatit; tuto třetí možnost zmiňujeme jen pro úplnost, neboť se nerealizuje v rámci civilního řízení. Na bázi civilního řízení se potom může uskutečnit nucený výkon nenapadeného směnečného (šekového) platebního rozkazu.

Směnečný (šekový) platební rozkaz vydává samosoudce.

Směnečný (šekový) platební rozkaz nezpochybněný námitkami nebo zpochybněný odmítnutými námitkami či námitkami následně vzatými zpět nabývá účinků pravomocného rozsudku.

Obsahuje-li směnečný (šekový) platební rozkaz zjevné chyby (písařské, početní či jiné) odstraňují se tyto za přiměřeného použití ustanovení § 164 OSŘ. Je-li třeba opravit výrok směnečného (šekového) platebního rozkazu, provede se oprava opravným usnesením. Opravou meritorní části výroku počíná od doručení opravného usnesení běžet nová lhůta k podání námitek. Směřuje-li oprava do nákladové části výroku, běží od doručení opravného usnesení nová lhůta k podání odvolání.

c) KONCENTRACE SMĚNEČNÉHO (ŠEKOVÉHO) ROZKAZNÍHO ŘÍZENÍ

Vydáním směnečného (šekového) platebního rozkazu je řízení striktně zkoncentrováno. Žalovaný má možnost bránit se proti vydanému směnečnému platebnímu rozkazu námitkami. Lhůta pro podání námitek činí 15 dní; počíná běžet doručením směnečného platebního rozkazu. V námitkách je žalovaný povinen uvést vše, co proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu namítá. Po uplynutí námitkové lhůty nelze vznášet nové námitky, původní námitky lze doplňovat v jen významně omezeném režimu.

Koncentrace navozená vydáním směnečného (šekového) platebního rozkazu je koncentrací skutkovou (uzavírá řízení před dalšími skutkovými tvrzeními), na označení důkazů nedopadá. Koncentrace směnečného (šekového) rozkazního řízení limituje jen žalovaného (žalované), neboť reguluje pouze vymezení obrany proti uplatněnému nároku; žalobce uplatnění koncentračního principu ve směnečném (šekovém) rozkazním řízení nelimituje. Koncentrace směnečného (šekového) rozkazního řízení není prolomena výjimkami tak, jako je tomu u koncentrace navozené ukončením prvního jednání ve věci (přípravného jednání) nebo u neúplné apelace.

Podrobný výklad koncentrace směnečného (šekového) rozkazního řízení je obsažen v samostatné kapitole, jež je věnována koncentraci řízení.

d) NÁMITKY

Prostředkem procesní obrany proti uplatněnému nároku, jenž byl žalobci přiznán směnečným (šekovým) platebním rozkazem, jsou námitky. Samostatné napadení výroku (části výroku), jenž žalovanému (žalovaným) ukládá povinnost nahradit náklady řízení, se děje prostřednictvím odvolání. K podání námitek je oprávněn pouze žalovaný, možnost odvolat se do výroku o nákladech řízení i žalobci.

OSŘ požaduje, aby námitky byly odůvodněné. Regulérní obranu proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu tudíž žalovanému neposkytnou blanketní námitky. Námitky a zejména pak jejich odůvodnění musí být vymezeno skutkovými tvrzeními. Požadavky soudů na vymezení námitek jsou velmi tvrdé. Rozhodovací praxe soudů dovodila, že obrana proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu musí být uplatněna úplně a přesně, a to již v námitkách podaných v rámci námitkové lhůty. Ustanovení § 175 OSŘ nepřipouští možnost doplnění námitek po uplynutí námitkové lhůty, když výslovně konstatuje, že žalovaný je povinen uvést v námitkách vše, co proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu namítá. Mírné uvolnění tohoto striktního pohledu zákona na doplnění námitek přinesla opět rozhodovací praxe soudů. Nejvyšší soud ČR judikoval rozhodnutím vydaným pod sp. zn. 29 Cdo 4711/2008¹, že včas podané námitky lze doplnit, nikoli však do té míry, že by tímto doplněním byla uplatněna nová, v námitkách nevymezená obrana.

Nejvyšší soud ČR v aktuálně určujícím (již zmíněném) rozhodnutí 29 Cdo 4711/2008 ze dne 29. září 2010 možnost doplnění námitek vyřešil tak, že přípustným doplněním námitek je třeba rozumět takové rozšíření skutkových tvrzení vymezujících obranu proti směnečnému (šekovému) nároku přiznanému směnečným (šekovým) platebním rozkazem, které respektují limit v podobě zákazu uplatnění nových tvrzení, jimiž by byla vymezena nová, dosud neuvedená obrana. Povahu přípustného doplnění námitek má upřesnění původních tvrzení; i v tomto případě je však nezbytné respektovat omezení spočívající v zákazu rozšířit či měnit podstatu námitky. Podrobnější výklad vymezení námitek a možnosti jejich doplnění je obsažen v textu ke koncentraci směnečného rozkazního řízení.

Požadavek, aby byla obrana žalovaného proti uplatněnému směnečnému (šekovému) nároku řádně skutkově vymezena, považujeme za korektní. Skutkové vymezení obrany žalovaného musí být popsáno natolik určitě, aby skutková platforma námitky byla nezaměnitelně odlišena od případného jiného skutkového děje. Aktuální úprava neumožňuje odstranění případné neurčitosti námitek upřesněním nebo doplněním, jež by žalovaný uskutečnil po uplynutí námitkové lhůty.

V souladu s dispoziční zásadou je žalovanému (žalovaným) poskytnuta možnost vzít podané námitky zpět. Zpětvzetí se může týkat jedné nebo více námitek. Vezme-li žalovaný zpět všechny námitky, soud řízení o námitkách zastaví.

e) PROJEDNÁNÍ NÁROKU V PROSTÉM NALÉZACÍM ŘÍZENÍ

Nerozhodne-li soud směnečným (šekovým) platebním rozkazem, nařídí k projednání věci samé jednání. V tomto případě soud uplatněný nárok projedná podle procesních pravidel daných pro prosté nalézací řízení. Soud tak učiní, aniž by o uvedeném postupu vydával samostatné rozhodnutí.

---

¹ Aktuální postoj Nejvyššího soudu ČR k možnosti doplnění námitek charakterizuje rozhodnutí sp. zn. 29 Cdo 4711/2008 ze dne 29. září 2010, jež v právní větě uvádí: „V důsledku zásady koncentrace řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu žalovaný nemůže po uplynutí lhůty k podání námitek uplatňovat takovou obranu, která nebyla uvedena již v námitkách. Nic však žalovanému nebrání v tom, aby i v této fázi řízení uváděl nové skutečnosti, jež mohou mít podle jeho názoru význam pro posouzení důvodnosti obrany, kterou v námitkách již řádně uplatnil. Pokud takové skutečnosti směřují jen k doplnění dříve uplatněné námitky, pak je nelze považovat za námitky nové – opožděné, k nimž by již soud nesměl přihlížet.“

f) DORUČOVÁNÍ

Směnečný (šekový) platební rozkaz je rozhodnutím ve věci samé, je tedy nezbytné tento účastníkům doručovat do vlastních rukou. Povinnost doručit směnečný (šekový) platební rozkaz do vlastních rukou žalovaného je v zákoně zakotvena výslovně. Ve vztahu k žalobci je třeba nezbytnost doručení platebního rozkazu dovést. Režim doručování směnečného (šekového) platebního rozkazu je shodný s režimem doručování platebního rozkazu (v podrobnostech ohledně potřeby doručit směnečný (šekový) platební rozkaz do vlastních rukou žalobci odkazujeme na pasáž věnovanou doručování platebního rozkazu). Žalovaným nelze směnečný (šekový) platební rozkaz doručit náhradním způsobem. Na žalobce uvedený zákaz doručovat na bázi fikce nedopadá.

Ustanovení § 175 OSŘ neřeší otázku, co s nedoručeným směnečným (šekovým) platebním rozkazem. Nedoručené rozhodnutí nemůže nabýt právní moci a nemůže se stát vykonatelným. Vzhledem k faktu, že žalovanému (žalovaným) nelze směnečný (šekový) platební rozkaz doručit náhradním způsobem, je třeba počítat se situacemi, kdy rozhodnutí nebude doručeno. Jedinou myslitelnou možností je tedy zrušení nedoručeného směnečného (šekového) platebního rozkazu na základě přiměřeného použití ustanovení § 173 odst. 2 OSŘ.

Směnečným (šekovým) platebním rozkazem lze v jednom řízení rozhodnout vůči několika žalovaným. Rozhodnutí musí být doručeno zákonem vyžadovaným způsobem všem žalovaným. Při aplikaci ustanovení § 173 odst. 2 OSŘ na důsledky nedoručení směnečného (šekového) platebního rozkazu je nezbytné akcentovat přiměřenost jeho využití. Není-li tudíž směnečný (šekový) platební rozkaz doručen jen některým z žalovaných, je nezbytné s ohledem na samostatné procesní společenství žalovaných, vůči nimž je uplatněn směnečný (šekový) nárok, zrušit nedoručený směnečný (šekový) platební rozkaz jen vůči žalovaným, jimž rozhodnutí nebylo doručeno. Nedoručený směnečný (šekový) platební rozkaz soud zruší usnesením.

II. ZJEDNODUŠENÁ NĚMECKÁ ŘÍZENÍ KONCIPOVANÁ PRO UPLATNĚNÍ SMĚNEČNÝCH, RESP. SMĚNEČNÝCH A ŠEKOVÝCH NÁROKŮ

Německá právní úprava poskytuje věřiteli dvě možnosti, jak ve zrychleném soudním řízení uplatnit směnečný nárok. Jedná se o

- a) směnečné řízení (602 až 605 ZPO s podpůrným použitím §§ 592 až 601 a 605a ZPO)
- b) listinné, směnečné a šekové upomínací řízení (§§ 703a ZPO s podpůrným použitím §§ 688 až 703 ZPO).

a) SMĚNEČNÉ ŘÍZENÍ (WECHSELPROZESS)

Nárok lze ve směnečném řízení projednat jen na základě výslovného návrhu žalobce. Směnečné řízení je specifickým listinným řízením, v němž je ještě více akcentován rychlý průběh řízení.

Směnečné řízení má povahu řízení listinného. Žalobce je povinen předložit listiny potřebné k osvědčení nároku (zejména směnku) společně s návrhem na zahájení řízení. V řízení jsou přípustné pouze listinné důkazy; rámec osvědčování listinami lze překročit v případě, že je zpochybněna pravost listin využitých k dokazování – v těchto případech může být ověřována pravost listin výsledkem účastníků.

Shledá-li soud žalobu důvodnou a žalovaný nenavrhne žádné důkazy pro vyvrácení důvodnosti návrhu, nebo žalovaný takový důkazní návrh předloží, ale soud jej zhodnotí jako nepřipustný či nezpůsobilý prokázat neopodstatněnost nároku, vyhoví návrhu rozsudkem.²

Uvedený rozsudek může žalovaný zvrátit návrhem na doplnění rozhodnutí. Řízení je tudíž dvoustupňové.

Rozsudkem s výhradou soud rozhodne v případě, že žalovaný uplatní aktivní obranu; v takovém případě se řízení překlene do všeobecného řízení sporného (*Nachverfahren*).

Zpochybní-li žalovaný uplatněný nárok návrhem na zamítnutí žaloby, mění řízení svoji povahu a stává se všeobecným sporným řízením.

Směnečné řízení není ovlivněno uplatněním koncentračního principu.

b) LISTINNÉ, SMĚNEČNÉ A ŠEKOVÉ UPOMÍNACÍ ŘÍZENÍ

Uplatněný nárok nelze v listinném, směnečném a šekovém upomínací řízení projednat bez výslovného návrhu žalobce. Za výslovný projev vůle je považováno využití příslušného formuláře.

Listinné, směnečné a šekové upomínací řízení je zvláštním druhem upomínacího řízení, jež je zřízeno pro účely uplatnění a projednání směnečného nebo šekového nároku.

Dospěje-li soud k závěru, že uplatněný nárok je důvodný (zejména nemá-li důvod pochybovat o pravosti předložené směnky nebo šeku) vydá platební rozkaz. Prostředkem procesní obrany proti platebnímu rozkazu je rozpor. Má-li rozpor potřebné náležitosti, vrací se řízení do fáze před marné uplynutí lhůty k podání rozporu.

Nepodá-li žalovaný rozpor, vydá soud na další návrh žalobce vykonatelný platební rozkaz, který má účinky předběžně vykonatelného rozsudku pro zmeškání. Nepodání rozporu nemusí pro žalovaného nezbytně znamenat definitivní neúspěch v řízení. Proti vykonatelnému platebnímu rozkazu totiž existuje obrana v podobě protestu. Možností zpochybnit uplatnění nároku protestem, která je žalovanému poskytnuta v případě, že nepodá rozpor, je dána dvoustupňovost listinného, směnečného a šekové upomínacího řízení .

Podá-li žalovaný v tomto zvláštním upomínacím řízení proti platebnímu rozkazu rozpor, přemění se řízení v listinné řízení.

Listinné, směnečné a šekové upomínací řízení není zkoncentrováno.

III. HODNOCENÍ ÚPRAVY SMĚNEČNÉHO (ŠEKOVÉHO) ROZKAZNÍHO ŘÍZENÍ

Úpravu směnečného (šekového) rozkazního řízení považujeme za zcela nepřijatelnou. Stejně jako u prostého rozkazního řízení se ve svém hodnocení zaměříme jen na zásadní otázky.

Povaze rozkazního řízení odporuje fakt, že směnečný (šekový) platební rozkaz zůstává nedotčen podáním námitek a je případně zrušen až rozsudkem na základě konstatování důvodnosti některé z námitek. Směnečný (šekový) platební rozkaz je vydán jen základě skutkových tvrzení žalobce a na základě listin předložených žalobcem. V rámci spravedlivě vedeného řízení by popsána nerovnováha měla být vyvážena zrušením meritorního rozhodnutí vydaného v rozkazním řízení již na základě podání námitek. Následné řízení po podání námitek by mělo mít povahu prostého nalézacího řízení, ve kterém žalobce usiluje o přiznání uplatněného nároku, nikoli řízení námitkového, ve kterém žalovaný usiluje o zrušení rozhodnutí vydaného bez projednání s žalovaným.

Stávající koncepce směnečného (šekového) rozkazního řízení má i další nepříznivé dopady. Protože se v námitkovém řízení posuzuje jen důvodnost námitek, tedy vlastně důvodnost vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu, soud rozhoduje podle skutkového stavu, jenž existoval v době vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu; námitkové řízení trvá zpravidla několik měsíců nebo i let, soudy však nemají možnost vzít v úvahu změny skutkového stavu v průběhu řízení. Soudy tedy nemohou v rámci meritorního rozhodnutí zohlednit zaplacení dluhu, převod směnky nebo jiné okolnosti zásadně ovlivňující věcnou legitimaci.

Pojmovým znakem rozkazního řízení je rozhodování bez slyšení žalovaného; tuto asymetrii je namísto kompenzovat konstitucí procesního prostředku obrany proti platebnímu rozkazu, který žalovanému umožňuje dosáhnout bez vynaložení přehnaně velkého úsilí zrušení platebního rozkazu a přeměny rozkazního řízení v prosté nalézací řízení. Námitky však s ohledem na velmi rigidní a striktní koncentraci směnečného rozkazního řízení za takový nástroj považovat nelze. Napsat v rámci námitkové lhůty námitky, jež naplňují požadavky kladené na tento procesní úkon, je velmi náročné, a zdaleka ne vždy se žalovaným podaří se s tímto úkolem zdárně vypořádat.

Naše rozkazní řízení je jednostupňové. Žalovaný má tedy možnost se proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu bránit jen jednou. Je na zvážení, zda jednostupňová verze rozkazního řízení představuje nejvhodnější variantu.

IV. NÁVRH ZÁKLADNÍCH PRAVIDEL NOVÉ ÚPRAVY SMĚNEČNÉHO (ŠEKOVÉHO) ROZKAZNÍHO ŘÍZENÍ

Považujeme za vhodné začlenit do nové úpravy směnečného (šekového) rozkazního řízení následující myšlenky:

1. Přiblížit směnečné (šekové) rozkazní řízení standardnímu uspořádání rozkazního řízení, tedy zakotvit povinnost soudu zrušit vydaný směnečný (šekový) platební rozkaz po podání námitek.

2. Výrazně uvolnit koncentraci směnečného rozkazního řízení.

Snazší přístup žalovaného k možnosti dosáhnout zrušení vydaného směnečného (šekového) platebního rozkazu by měl být založen na následujících pravidlech pro vymezení námitek:

- žalovaný by v námitkové lhůtě musel vymezit podstatu obrany v jejích hrubých obrysech s tím, že v další rozumné lhůtě, která by neprodužovala efektivní přípravu jednání a která by nekončila přehnaně dlouho před nařízeným námitkovým jednáním, by tuto obranu musel konkretizovat a precizovat;

- v odůvodněných případech by bylo možné dodatečně doplnit i dosud neuplatněnou obranu, pokud by jejím zohledněním nenastaly průtahy v řízení;

- uplatnění koncentračního principu by bylo stejně jako u první skutkové koncentrace a neúplné apelace prolomeno odpovídajícími výjimkami.

3. Shodně jako u prostého platebního rozkazu předkládáme k diskusi, zda setrvat na jednostupňovém modelu rozkazního řízení či se vydat cestou dvou nástrojů sloužících žalovanému ke zpochybnění uplatněného nároku. Přikláníme se ke dvoustupňovému řešení. Druhá možnost zpochybnění nároku uplatněného v rozkazním řízení by však musela být situována mimo rozkazní řízení s tím, že by měla povahu samostatné žaloby. V podrobnostech odkazujeme na návrh začleněný do pasáže věnované prostému rozkaznímu řízení.